

Inbreng burgerwerkgroep Max 5 odeur *)

Consultatie BKL

Inleiding

De burgerwerkgroep max 5 odeur maakt zich zorgen over de belangenafweging op gemeentelijk niveau aangaande ontwikkelingen in de veehouderij. De lokale politiek is onvoldoende geëquipeerd om ingewikkelde projecten en alle, vaak tegengestelde belangen die daarbij spelen, goed te overzien. Het ambtelijk apparaat mist in veel gemeenten de expertise om vergunningaanvragen en meldingen kritisch te beoordelen. Wat betreft de agrarische sector staan zij tegenover zeer goed georganiseerde ondernemers en hun adviseurs. Gemeenschappelijke ambtelijke diensten zouden kennis-tekorten kunnen compenseren, maar ook zij functioneren vanuit een politiek-bestuurlijke opdracht, waarbij het economisch belang van de veehouderij hoog in het vaandel staat. Dit heeft er in de agrarische sector tot dusver toe geleid dat economische en ruimtelijke belangen vrijwel altijd voorrang kregen boven het belang van volksgezondheid, zijnde een belang van minder goed georganiseerde burgers. Een belang ook dat wetenschappelijk gezien te lang onderbelicht is gebleven.

Bij de gemeentelijke beleidsvrijheid die zit ingebakken in de Omgevingswet past volgens de burgerwerkgroep max 5 odeur een afwegingskader dat aan zwakke partijen even veel gewicht toekent als aan de belangen van sterke partijen. De Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur vraagt in het rapport "Vernieuwing Omgevingsrecht: maak ambities waar" om aandacht voor zwakke en niet goed georganiseerde belangen. Ook de Gezondheidsraad is daar bezorgd over. De burgerwerkgroep onderschrijft hetgeen de Gezondheidsraad hierover opmerkt in het advies "Meewegen van gezondheid in omgevingsbeleid, 2016".

"Bestaande kaders zijn naar haar oordeel goed bruikbaar en kunnen elkaar aanvullen, met name het Nederlandse Beoordelingskader Gezondheid en Milieu en het internationale afwegingskader van de International Risk Governance Council. Belangrijk is wel dat deze kaders ook daadwerkelijk lokaal gebruikt worden. Daartoe acht de commissie ondersteuning vanuit het Rijk noodzakelijk. Volgens haar is er duidelijk behoefte aan een praktische handreiking voor toepassing van deze afwegingskaders"

"Een belangrijk onderdeel van een dergelijke handreiking is een leidraad voor de vormgeving van de noodzakelijke participatie, niet alleen om belanghebbenden mee te laten denken over maatregelen, maar ook om hen te informeren over hoe zij zelf risico's kunnen beperken of vermijden. Een aandachtspunt daarbij is het betrekken van groepen die minder geneigd zijn om deel te nemen in de discussie en besluitvorming over maatregelen, zoals mensen met een lage sociaaleconomische status. De commissie beveelt aan om de werkwijze voor een participatief afwegingsproces, zoals beoogd met de Omgevingswet, expliciet uit te werken bij Algemene Maatregel van Bestuur."

Mensen met een lage sociaaleconomische status worden hier genoemd als voorbeeld. Volgens de burgerwerkgroep max 5 odeur heeft het afzien van deelname aan discussie en besluitvorming niet alleen te maken met de sociaaleconomische status, maar ook met de kloof tussen burger en bestuur. Die kloof doet zich in alle lagen van de maatschappij voor. Burger en bestuur zijn steeds minder aan elkaar gewaagd als het gaat om vraagstukken op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu en volksgezondheid. Te vrezen valt dat de Omgevingswet daar geen verandering in brengt, tenzij de participatie van de burger als direct belanghebbende een wettelijke grondslag krijgt en bovendien gefaciliteerd wordt in de vorm van een voorziening voor externe toetsing.

Hoofdstuk 2, afdeling 2.2

De burgerwerkgroep max 5 odeur mist in het BKL bij de omgevingswaarden kwaliteit buitenlucht, afdeling 2.2, paragraaf 2.2.1 omgevingswaarden voor **ammoniak**. Ammoniakemissies doen zich niet alleen voor bij dierenverblijven en ammoniakemissies zijn niet alleen schadelijk voor de natuur. De resultaten van het onderzoek naar Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO) geven aanleiding tot het opnemen van grenswaarden voor het uitrijden van mest. De longfunctie van omwonenden blijkt lager bij hoge concentraties ammoniak in de lucht.

“Hoge ammoniak-niveaus treden op als gevolg van het uitrijden van mest, al dan niet in combinatie met stabiel, stagnerend weer, gekenmerkt door lage windsnelheden. Aanvullende analyses met gegevens van meetpalen in het VGO-gebied laten zien dat de longfunctie samenhangt met zowel PM10- als ammoniakniveaus op de dagen voor afname van de longfunctiemetingen. Indien beide effecten wederzijds werden gecorrigeerd bleef de associatie met ammoniak bestaan.” (VGO)

De burgerwerkgroep max 5 odeur mist omgevingswaarden voor endotoxinen.

Voor **endotoxinen** in de buitenlucht (op leefniveau) heeft de Gezondheidsraad een grenswaarde van 30 EU/m³ geadviseerd rond veehouderijen, gemiddeld over 4 tot 8 uur. Er zijn een apart beoordelingskader en verspreidingsmodellen nodig voor endotoxinen. Deze zijn in de maak. Het bestaande beoordelingskader voor fijnstof biedt onvoldoende bescherming tegen endotoxinen. (Winkel, et al. 2014; Ogink et al. 2016).

Hoofdstuk 2, artikel 2.6

De wettelijke grenswaarden die gehanteerd worden in Europa en in Nederland zijn gebaseerd op onderzoek dat inmiddels al meer dan 15 jaar oud is. De grenswaarden zijn ook geen gezondheidkundige normen in strikte zin, maar een afweging van gezondheidseffecten en economische haalbaarheid. Ook bij concentraties ver onder de EU-normen veroorzaakt luchtverontreiniging gezondheidseffecten.

Alleen kijken naar de wettelijke normen van luchtverontreiniging (en geluid) is niet voldoende, de normen zijn niet gezondheid beschermend. Onder de normen kunnen provincie en gemeenten veel gezondheidswinst behalen.

Daarom pleiten burgers voor de volgende waarden:

PM 10 WHO advies waarde jaargemiddelde 20 ug/m³

PM 2,5 WHO advieswaarde jaargemiddelde 10 ug/m³

De burgerwerkgroep weet zich hierin gesteund door de Gezondheidsraad (advies “Meewegen gezondheid in het omgevingsbeleid”):

“Het voldoen aan wettelijke normen – met als voorbeeld fijn stof – levert slechts een minimale bijdrage aan het terugdringen van de ziektelast, omdat in de huidige situatie nagenoeg alle gezondheidsschade onder de norm optreedt. Een groot deel van de Nederlandse bevolking wordt immers blootgesteld aan concentraties die tot gezondheidsschade leiden. Daarom adviseert de commissie de staatssecretaris om te focussen op gezondheidsbescherming op het niveau van – regelmatig te actualiseren – gezondheidkundige advieswaarden, die niet zelden onder de huidige wettelijke norm zullen liggen en om die in het Besluit kwaliteit leefomgeving bij de Omgevingswet op te nemen.”

“De commissie concludeert dat voor relevante omgevingsfactoren als luchtverontreiniging en geluidsbelasting de blootstelling van de Nederlandse bevolking onder de huidige wettelijke normen verreweg het meeste bijdraagt aan de ziektelast. Dat betekent dat het louter voldoen aan wettelijke normen slechts een minimale bijdrage levert aan het terugdringen van de ziektelast.”

Hoofdstuk 5 (par. 5.1.4.2.2, artikel 5.42 e.v.)

Hier wordt verwezen naar standaardwaarden en grenswaarden. Er is voor de stille, landelijke

omgeving en rustige woonwijk sprake van een verhoging van de normen ten opzichte van de huidige Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening. Daarin zijn de volgende richtwaarden voor woonomgevingen opgenomen:

Aard van de woonomgeving	Aanbevolen richtwaarden in de woonomgeving in dB(A)
Stille, landelijke omgeving	40 (dag) 35 (avond) 30 (nacht)
Rustige woonwijk, weinig verkeer	45 (dag) 40 (avond) 35 (nacht)
Woonwijk in de stad	50 (dag) 45 (avond) 40 (nacht)

In de bijlage bij het geluidsartikel in het BKL zijn de standaardwaarden voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau als gevolg van bedrijfsmatige activiteiten op de gevel van geluidgevoelige gebouwen en op de geluidgevoelige locaties opgetrokken naar 50 dB(A) voor de dag, 45 dB(A) voor de avond en 40 dB(A) voor de nacht.

Voor deze verhoging ontbreekt een wetenschappelijke grondslag. De verhoging is strijdig met het advies van de Gezondheidsraad, die in het rapport "Meewegen gezondheid in omgevingsbeleid" eerder pleit voor een verlaging dan voor een verhoging.

"Volgens een berekening van het RIVM is gemiddeld zo'n zes (drie tot twaalf) procent van de totale ziektelast in Nederland toe te schrijven aan specifieke omgevingsfactoren als fijn stof en geluidsbelasting.

"Op deze terreinen treedt in Nederland juist relatief veel ziektelast op onder de wettelijke normen: weliswaar wordt er al merendeels aan de normen voldaan, maar een 'veilig' niveau van blootstelling ligt veel lager.

"Om de ziektelast door blootstelling aan milieufactoren verder terug te dringen, pleit de commissie ervoor om in de regelgeving gezondheidskundig onderbouwde advies- en streefwaarden te hanteren als prikkel voor het behalen van gezondheidswinst, om te beginnen voor luchtverontreinigingen geluidsbelasting"

In de Samenvatting op pagina 12 van het Ontwerp BKL staat gelet op bovenstaande wat betreft geluid een pertinente onjuistheid. Het gaat om de volgende zinsneden:

"Dit besluit zorgt op belangrijke onderdelen voor een betere bescherming van de fysieke leefomgeving, en tevens op onderdelen voor een strakkere implementatie van internationale verplichtingen:

Dit besluit bevat heldere basisbeschermingsniveaus voor geluid, trillingen, geur van bedrijfsmatige activiteiten en voor externe veiligheid. Waar voorheen de geluidnormen voor immisie Industrielawaai een buitenwettelijke basis hadden via de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening zijn deze nu op AMvB-niveau verankerd."

Hierbij willen we opmerken dat de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening volop werd en wordt toegepast door lokale overheden. De voorgestelde wettelijke regeling houdt een verslechtering in, in plaats van een verbetering, ook al is er voorzien in een verlaging met 5 dB voor agrarische gebieden.

Hoofdstuk 5 (§ 5.1.4.5 e.v.)

De in het ontwerp BKL genoemde geurnormen zijn niet gebaseerd op een relatie tussen de geurbelasting en hinder (Gezondheidsraad, 2012). De Wet geurhinder veehouderij was 'normneutraal'. Dat wil zeggen dat de normen zo werden gekozen dat de uitbreidingsmogelijkheden voor de veehouderijsector - in zijn geheel - niet wijzigden ten opzichte van het oude beoordelingskader (Infomil, 2014).

De huidige geurnormen en de bandbreedte staan (veel) meer geurhinder toe dan dat bij geurnormen voor industriële bedrijfstakken geaccepteerd is (Gezondheidsraad, 2012). Het zou een verbetering zijn als de geurnormen en de bandbreedte beter aansluiten bij de relatie

tussen geurhinder en geurbelasting en als een maximaal aanvaardbaar percentage hinder de norm bepaalt.

Recent Nederlands onderzoek toont aan dat blootstelling aan geur van veehouderijen tot meer geurhinder leidt bij omwonenden dan tot nog toe aangenomen in de Handreiking van de huidige Wet geurhinder veehouderij. Geelen et al., 2015. Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden? http://www.academischewerkplaatsmmk.nl/projecten/afgeronde_projecten/2014/geuronderzoek
De GGD'en hebben samen met de gemeenten Reusel- De Mierden, Oirschot en Gemert-Bakel een toetsingsinstrument opgesteld waarmee gemeenten de publieke gezondheid kunnen borgen bij vergunningstrajecten van veehouderijen op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten. Dit toetsingsinstrument dient in de Omgevingswet c.q. het BKL te worden opgenomen.

De burgerwerkgroep pleit voor een drastische verlaging van de standaardwaarden voorgrondbelasting naar **max 2 OU binnen de bouwde kom en max 5 OU buiten de bebouwde kom** en geen onderscheid meer te maken tussen concentratiegebied en niet-concentratiegebied. Daarbij dient voorkomen te worden dat na aanpassing van de V-stacks berekeningen onder de grens van 2 en 5 odeur toch ernstige geurhinder kan ontstaan. Dit standpunt is ingebracht in de evaluatie Wet geurhinder veehouderij. Achtergrondbelasting in hele land max 5 OU binnen bebouwde kom en max 10 OU daarbuiten. In hele land **verplicht** toetsen op achtergrondbelasting.

Gepleit wordt ook voor geurnormen voor nertsen en voor melkveehouderijen vanaf 200 koeien. Voor minder grote bedrijven dient een minimale afstand tot burgerwoningen te worden gehanteerd van 100 meter.

De handreiking BBT die in het kader van de genoemde evaluatie wordt opgesteld, dient wettelijk verankerd te worden.

Naast een geurbelasting vanuit stallen, vinden er op bedrijven handelingen plaats met diffuse emissies, zoals van mestopslag en –overslag. Dit pleit ervoor om naast emissieberekeningen vanaf een emissiepunt ook afstandsberoekeningen te hanteren tot de grens van de inrichting, waarbij voor varkens, kippen en pelsdieren een minimale afstand van 200 meter in acht genomen dient te worden. Voor mestverwerkingsinstallaties en de opslag en overslag van mest bij deze installaties ontbreken nog emissiefactoren en emissieberekeningen op het gebied van geur. Genoemde afstanden in bijlage XVI zijn onvoldoende om geurhinder te voorkomen. Ernstige geurhinder wordt gerapporteerd op afstanden van meer dan 350 meter van bedrijven met een mestverwerkingsinstallatie. Nader onderzoek is nodig om tot gezondheidskundige advieswaarden te komen.

**) De burgerwerkgroep max 5 odeur is gevormd naar aanleiding van de evaluatie wet geurhinder veehouderij en bestaat uit vertegenwoordigers van diverse burgergroeperingen. Stichting Leefbaar Buitengebied Gelderland www.leefbaarbuitengebiedgelderland.nl, waarbij aangesloten: Groep Azewijn, Groep Laarstraat Vethuizen, Groep Dinxperlo, Groep Lintelo, Groep Doetinchem, Groep Westendorp, Stichting MOOIJ Land <http://loginlaarstraat.nl>, Stichting LOG Ruurlose Broek, Stichting Leefbaar Halle-Heide <http://www.halle-heide.nl>, Groep Driekoningeweg, Rafelder, Veldhunten, Etten Gld, Groep Gendt, Groep Baaksevoetpad Hengelo Gld, Groep Kamerstraat Heurne, Aalten, Groep Varsseveld, Groep Azewijn Rafelder Ziek, Groep Grolseweg Beltrum, Groep Groenlo, Groep Welsum*

*Stichting Mens, Dier en Peel
www.knakdeworst.nl*

Leefbaar Buitengebied Nederweert

<http://www.leefbaarbuitengebiednederweert.nl>

Stichting Gezonde woonomgeving Leudal

<http://www.gezondewoonomgeving.nl>

Behoud woonomgeving De Paes

<http://www.behoudwoonomgevingdepaes.nl>

Actiegroep Groen Graspeel

<http://www.loggraspeel.nl>

Bernhezer Buitenwacht

Milieuvereniging Land van Cuijk

<http://www.mlvc.nl>

Leefmilieu Veghel-Erp

ABC Milieugroep Baarle Nassau

<http://www.abcmilieugroep.nl/>

Vereniging Behoud de Parel

www.behouddeparel.nl

Vereniging Stop de Stank

www.stopdestank.nl

Vereniging Leefmilieu

www.leefmilieu.nl